

jevnek életéből készített regény, akkor Polejov, az író csupán műfaji magatartását tárta volna föl, s nem írta volna világhírű művet. Mert azt írta, s nem is sokáig kell keresnünk a regény sarkpontját, amitől e mű kiemelkedő alkotás. S ez a második, a döntő gondolat.

Alexej Mereszjev elvtárs monumentális ember, kommunista hős, mintakép, „igaz ember“.

A szovjet nevelés több évtizedes forrás után kristálytisztán kiformált új, kommunista embereszményének ragyogó példája ez a „cigányképi“ katona, aki olyasmire képes, ami a mi szemünkben eddig emberfeletlinek látszott. Tíz napnál tovább a földön kúszva, télen, étlen-szomjan, szétroncsult és lefagyott lábbal sok kilométert tett meg, amíg az ellenséges vonalból szörnyű kínok között saját földre vonszolta eicsigázott csontvázát. Mindkét lábának amputálása után egyenesen hihetetlen akaraterővel tanul meg két műiábbal újra, mankó nélkül járni, futni, táncolni, táncezt egyetlen célért: hogy újra gépre ülhesse s harcolhasson — amire senki gondolni sem mert volna: láb nélkül — vadászgépet vezetve a fasiszta Fricik ellen. A történet a hősi romantika gyönyörű virága volna, ha nem *igaz történetet* mondana el. Mert a regény Mereszjev főhadnagy igaz története.

Mi tette képessé ezt az egyszerű szovjet katonát mindeerre? A kommunista erkölcs, amelyről ugyan egyetlen szó sincs a műben, de amelynek gyönyörű kivirágzása mégis ott látszódik le a szemünk előtt elsősorban a főhősben, de a regény sok más felejthetetlen alakjában is, akik sokszor csak átvillannak a szemünk előtt, de a bélyeg ott van mégis mindnek a homlokán.

Bizony fájdalommal esik ki a könyv a kezünkől, s elgondoljuk: mikor fogjuk mi így szeretni hazánkat s a világ szabadságszerező dolgozó millióit, mint ez az „igaz ember“.

Madarász Emil fordítása színes és élvezetes, becsületes munka.

SOMFAI LÁSZLO

GERGELY SÁNDOR: ÚJ FALU (Athenaeum.)

„Kaganovics“ üzbékkiszítáni kolhoz életének egy része pereg le az olvasó előtt Gergely Sándor könyvében. Felelevenedik a múlt, amikor a száraz, agyagos földeken a koldússzegény dekhánok; földmunkások és kisparaszterek milliói „félszáz gazdának szolgáltak“. Malária, trachoma pusztított az állati sorban élő szegények között és orvos nem volt sehol. Minek is kellett volna? Ki viselte szívében a szegény ember ügyét? A bejek gondtalanul éltek birtokukon; leföleltek a parasztok verejtékes munkáját. De egyszerre megváltozott minden. „Jött a forradalom és rálehelte a lelkünkre“ — mondja Hamrakul kolhozelnök. Vörös harcokban kivívták a szabadságot. Eltűntek a bejek, a dekhánok nagyot szippantottak a szabad levegőtől. De csak ezután jött a nehezebb feladat: élni is kellett a szabadsággal. Jóvátenni azt a sok bűnt, amit a bejek elkövettek. A dekhánok nem kímélték a fáradságot, kettőzött erővel dolgoztak, mert tudták, most már maguknak termelnek, maguknak építik az országot. A sárkunyhók helyén nemsokára tornácok házak épültek, a fővényes területen megindult a küzdelem a gyapotért. A gyapothoz víz is kellett, de a patak-messze volt. El kell hát vezetni a kolhozföldekre, hidat kell építeni. „Sok verejtékbe kerül? Na és? Verejtékbe fogunk fürödni, de meglesz a hid.“ Teltek az évek és ma már a Szovjetunió egyik legszebb gyapotföldjén dolgoznak a kolhozparasztok. Megváltozott körülöttük az idő és megváltoztak ők is. Napról napra szebbek lettek a házak környékei, szebb lett az élet.

S ebbe a békés munkáséletbe tört be a háború. Az üzbék nép megértette hol a helye: amellelt, akinek ezt az új életet köszönheti. Búzát kell termelni, nagyon sok búzát, mert Ukrajna a németeké. Fokozottabban kell dolgozni, mert a Vörös Hadseregnek, „Sztálin-fiainak“ kenyér kell. „Az ember felelős: nekik is, meg a hazának is. Mit felel nekik, ha megkérde: hát te mit csináltál ott lenn, abban a napos Üzbekisztánban, amíg mi a németekkel szemben álltunk?... Az ember megtesz mindent, amit tud.“ Ez vezetett minden üzbéket, dolgozni a házáért, a Vörös Hadseregért, hogy egyszer eljőjön az az idő, amikor győztesen, békében folytathatják építő munkájukat. Gergely Sándor mindezt igen élvezetesen, izgalmasan írta le. Az olvasó megkapott mindent, amit várhatott a könyvtől: egy nép küzdelmeit, gondjait és örömeit, szokásait és filozófiáját, — életének nagy darabját és többet is, útmutatást a magyar dolgozó nép számára: „az ember felelős“.

HIVES LÁSZLO